

AÑORGA + ZUBIETA

DONOSTIA, ERRAUSKETAREN HIRIBURUA?

Gipuzkoako Foru Aldundiak presa eman dio Zubietan errauste planta eraikitze asmoari, aurreko legealdian lurperatutako proiektua berpiztuz. Zubietan labe bikoitz berria eraikitzen baldin badute, Añorgan hondakin industrialak erretzen dituen Rezolatik 4,5 kilometrora, Donostiak bigarren erraustegia edukiko du laster.

Pello Zubiria Kamino
@pellozubiria

Abisatu zuen Markel Olanok 2015eko hauteskunde kanpainan, Zubietako erraustegia egin egingo zutela, eta orduan esana betetzeari ekin dio berehala EAJk eta PSEk osatutako Foru Aldundi berriak. Jose Ignacio Asensio Ingurumen diputatuak grafikoki adierazi duenez, “*a contrarreloj*”.

Erlojupeko lasterketa baino *Blitzkrieg* bat, tximista-gerra, antolatu dute 2002tik egin ezinik daukaten labea eraikitzeke. Gerra laster bat hondakin kudeaketa duela 15 urteko PIGRUG haren arabera berrantolatzeke, eraso bi fronte nagusitan: batetik PIGRUG hura berpiztu, bestetik azken lau-bost urteetan Gipuzkoan zabaldu den kudeaketa alternatiboa goitik behera eraitsi.

Gaikako bilketan, urrats bat atzera

Irakurle ez gipuzkoarrak pentsa lezake: “EAJ eta PSE ahal duten herri guztietan Atez Atekoa kentzen ari dira”. Hori baino konplexuagoa da, baina urrezko araua betetzen dute beti: derrigortasunean –eta ondorioz emaitzetan– gutxienez maila bat jaitsi.

Atez Atekoa ezarrita dagoen herrietan, batzuetan alkateak zuzenean kontainer librean ezarri ditu berriro, Pasaietan eta Lazkaon legez, galdeketa gabe. Beste batzuetan herri galdeketa antolatu dute, herritarrei aukera jarri derrigorrezko bi sistema, edo Atez Atekoa edo kontainer kontrolatu txipdunen bidezkoa. Laburtzeko, orain arteko Tolosakoaren edo Arrasatekoen parekoa.

Aldiz, hasieratik edukiontzi kontrolatzeko sistema zeukan Tolosan EAJko alkateak erabaki du mailaz jaistea, ia kontrolik gabeko lehengo edukiontzietara itzuliz. Oraingoz EAJk eta EHBilduk Atez Ateko mistoa kontsentsuatu duten kasu bakarra Lezo da.

2015eko maiatzean berritutako administrazio guztietan ez da ikusi azken errefusa (zabortegi, TMB, erraustegi eta beste azpiegitura handi kutsakorrek justifikatzen dituenak) gutxituko duen aldaketa bakar bat, oso bestela, aldaketak beti dira azken zaborra gehitzeko aukera handitzen dutenak.

Zero Zabor eredu eraisteko ofentsibaren beste zati bat mankomunitateek eta Gipuzkoako Hondakin Kudeaketa

Errauste planta eraikitzeko 2010ean zulatutako gunea, Zubietako lurretan. Aurrean, Lasarte-Oria. Ezkerreko muinoak ezkutatzen du Añorgako Rezola porlan fabrika, zulo honetatik 4,5 kilometrora dagoena.

DANI BLANCO

kontsortzioak hartu dute beren gain, tasa berriekin zigortuz gehien birziklatzen duten udalak. Horiek gaika bereizita entregatzen dioten tona bakoitzagatik aurtan iaz baino %44-%88 gehiago ordaindu beharko diote; azken errefusa, ordea, tratamendua konplikatu eta arazoak sortzen dituen, askoz gutxiago garestitu da. Adibide bat nabarmentzeko, pertsonako eta urteko 53 kilogramo errefus entregatuta Hernanik GHKri %39 gehiago ordaindu beharko dio, 274 kilogramo zabor nahasi entregatzen dion Donostiak baino askoz gehiago.

Tasa berriek, justiziaren ikuspegi oinarritzkoenetik bidegabeak izateaz gain, asko garestitutako diete udalei gaikako bilketa on bat egitearen kostea. Europa

osoan, eta guregandik hurbil Katalunian, azken errefusa zigortzeko joera dagoen honetan, Gipuzkoako agintariek erabaki dute udal bati merkeago aterako zaiola zaborrak nahasita entregatzea gaika ondo bildu eta birziklatzea baino.

Udal hauteskundearen bezperan, 2015eko udaberrian gipuzkoarren %31 bizi ziren gaika hondakinen %70 baino gehiago biltzen zuten herrietan, gehienak pertsonako eta urteko 80 kilogramo errefus baino gutxiago sortuz. Bide horretatik posible zen betetzea Iñaki Errazkin Ingurumen diputatuak 2014ko otsailean aurkeztutako planean aurreikusia: 2016an Gipuzkoan azken errefusa 130.000 tonaraino murriztea, horiek erraz tratatzeko 2015 amaiera-

» Gaika bereizita entregatzen duten hondakin tona bakoitzagatik iaz baino %44-88 gehiago ordaindu beharko diote udalek GHKri; azken errefusa, tratamendua garestitu eta arazoak sortzen dituen, askoz gutxiago garestitu da

rako prest egon behar zuen TMBan, eta hortik ateratako azken hondakin gel-dotuzko 70.000 tonak –ondoko urteetan gutxitzen joango zirenak– Zestoako Osinbeltz harrobian gordetzea.

“Zero Zabor lurralde” esan duzu?

Missing. Erraustegirik gabeko plan hura desmuntatu beharrik ere ez da, antza. Ez bilatu inon *Gipuzkoa, Zero Zabor lurralde*. Lau urteko zulo txiki bat Gipuzkoako historian. Urteotan Gipuzkoako herritarrek ezer berririk ikusi eta probatu ez balute bezala, 1990eko hamarkadan erredaktatutako PIGRUG zaharri heldu diote berriz GFAn.

Abenduaren 18an Gipuzkoako Batzar Nagusietan aurkeztu zuen Asensio diputatuak 2015-2019 *Kudeaketa Plan Estrategikoa*, 2045. urtera arte Gipuzkoak gai honetan izango dituen beharrak asetzeko asmoarekin. Muinean darama urtean 200.000 tona erretzeko ahalmeneko errauste planta bat, aurreikusiz 163.500 erre beharko dituela.

Plan berrituari egin zaizkion kritika batzuk ezagunak dira 2002tik, errausketa auzitan jartzen dutelako: kutsaduragatik osasuna kaltetzen du, klimaren aldaketa areagotzen, birziklatzearen etsaia da, garestia, herritar eta administrazioak urte luzerako zorpetzen ditu, errauts kutsagarriek biltegiak beharko dituzte... Baina, gainera, oraingo ahalaginarri bi huts berezi azpimarratu zaizkio.

Alde batetik, hondakin aurreikuspena justifikatuko lukeen populazio handitzea. Prognosi honek aurreikusten ditu Gipuzkoan 30.000 biztanle gehiago Gaindegia ikerketa taldeak aurreikusitakoak baino. Planaren idazleak berak 100. orrialdean aitortzen du gakoa: “...populazio aurreikuspen desiragarria litzateke, kalkuluetan kontutan hartuz immigrazio saldo aski handiak [suficientes, gaztelania hutsez dagoen agirian] sostengatzeko hazkunde ekonomikoko bat etorkizuneko pentsioak eta ongizate estatua ahalbideratuko dutenak...”. Hondakinak planifikatzen hasita, Xabier Garmendiak Gipuzkoako demografiaren hazkunde bera planifikatu du, ongizate estatuari eusteko zenbat etorkin ekarri beharko diren ere bai.

Hori gutxi balitz, prognosiak ez ditu kontutan hartu gaikako bilketan eta azken errefusaren murrizketan urteotan Gipuzkoan egindako aurrerapausoak.

XABIER GARMENDIA, “GAI HAUETAN ADITUA”

Jose Ignacio Asensio diputatuak abenduaren 18an Batzar Nagusietan hitzokinetan aurkeztu zuen PIGRUGeko prognosia eguneratzen aritu den profesionala: “*El experto en estos temas Xabier Garmendia*”.

Mikel Peruarenak “Zeinek erre nahi ditu hondakinak?” liburuan azaldu zuen nor den Bizkaiko eta Gipuzkoako errauste plantak diseinatu dituenak. Ikasketaz industria ingeniari, 1987tik Eusko Legebiltzarrean Euskadiko Ezkerrako parlamentario, 1991-1995 urteetan Ingurumen sailburuorde aritu zen Ardanza lehendakariarekin. 1995ean ingurumena eta herritarren osasuna zaintzeko kargua utzirik, hondakin kudeaketari eta errausketari lotutako negozioetan murgildu zen.

Enpresa publiko eta pribatuaren zituen edo dituen kargu ugarien zerrendatik ale batzuk hautatzen hasita, DPA Desarrollo y Protección Ambiental sortu zuen, ingurumen aholkularitza zerbitzuak eskaintzeko; 1996an Eusko Jaurlaritzak DPARI pneumatiko zaharrak kudeatzeko esperimentazio pilotua baimendu zion. Handik laster sortu zuen Garmendiak Neuciclaje enpresa, autoen pneumatiko zaharrak berreskuratzeko... erregaitzat erabiliz zementu fabriketan. Neuciclajeren ad-

ministrazio kontseiluan daude Cementos Lemona eta Cementos Rezola.

2002an ISR Instituto para la Sostenibilidad de los Recursos antolatu zuen Garmendiak, Espainiako Estatuaren errausketaren aldeko lobby lanak egiten dituenak. “ISRk gidatu du –azaldu zuen duela

bost urte Peruarenak– Nafarroako hondakin kudeaketa plana, eta Garmendiak berak antolatu ditu Bizkaiko eta Gipuzkoako planak, San Marko eta Txingudi mankomunitateen zenbait kudeaketa plan ere bai”. ISRk aurretik Club Español de Residuos izena eduki zuen, orain Fundación Economía Circular, ekonomia zirkularraren kontzeptua errausketaren lobbyak Zero Zabor mugimenduari osturik.

2009an Patxi Lopez (PSE) lehendakariarekin egin zuen berriro jauzi politikara Garmendiak, Industria sailburuorde izateko. ETAk su-eten definitiboa iragarri zuen egunean AEBetan zegoen lehendakariarekin, fracking bidezko gasaren negozioa konpainiekin harremanak ezartzen. Ate errotetan itzuli berri bat eginez, 2015eko udazkenean Gipuzkoako Foru Aldunditik berriro deitu diote Xabier Garmendiari, Gipuzkoako errauste planta azkenean abian jar dezan.

» Aldundiaren plan berriak ez ditu kontuan hartu gaikako bilketan eta azken errefusaren murrizketan urteotan Gipuzkoan egindako aurrerapausoak

Usurbilek Atez Ateko bilketa estreinatu zuenetik, demostratu da askoz errefus kopuru txikiagoa sor daitekeela oso denbora laburrean. Eguzki talde ekologistak azaldu duenez, Gipuzkoak gaur sortzen du Garmendiak berak 2002an aurreikusitakoa baino %30 zabor gutxiago.

Beraz, edozein plangilek aurreikusi beharko luke *B hipotesia*, epe laburrean lurralde osoa gaikako bilketa on batera eramatearena, datu errealetan oinarrituta. Arrasateko biztanleek 2015ean sortu dutena (106,13 kg) Gipuzkoa osora (707.000 biztanle) zabalduz gero denetara 75.100 tona errefus sortuko lirateke; Bergarakoek lortua (68,6 kg) zabalduta 48.500 tona; eta

Antzuolaren 50,85 kilo errefusetara mugatuz gero 36.000 tona. Erraustegiak 163.000 tona kiskali ondoren lagako lituzkeen errauts eta eskoriak baino gutxiago. Ez da harritzekoa Debagoienako herritar asko berek dagoeneko martxan daukaten *B planaren* alde mobilizatzen hastea zabortegei berri bat iragarri zaienean.

Erraustegiak berotuko du legealdia

Osasuna eta Errausketa Ikerketa Taldea (OEIT) berpiztu da Zubietako errauste asmoa berpiztearekin batera. 2004an osasungintzako zientzian profesionalak sinatu zuten errausketa salatuz presatutako agiria. 2006an nazioarteko sinposium bat antolatu ere bai. Orain publikoki azaldu dira berriro, adierazteko gizakien osasunerako duela hamabi urte bezain sistema txarra dela hondakinak labean kiskaltzea.

Azken urteotan aldizkari zientifikoe-tan argitaratutako ikerlanak aztertuta, OEITk berretsi du erraustetako gaixotasun larriak ugaritzen dituela. Ezagunen eta aipatuenak minbiziak dira, baina etengabe zabalduenak gai kutsakorrek askotarikoak izanik (dioxina eta furanoak, nitrogeno oxidoa, metal astunak, aerosol azidoak, hidrokarburo aromatikoa...) bestelako eritasun larriak ere eragiten ditu: hormonalak, sortzetiko malformazio eta anomaliak... Belaunaldiz belaunaldi transmititzen direnak.

Zubietako errauste plantaren kutsadura, gainera, gehituko litzaioke dagoeneko hondakin industrialak erretzen dituen Añorgako zementu fabrikarena. Donostiak horrela beste domina bat irabaziko luke 2016 historiko honetan: bere udal eremuan bost kilometroko tartean bi errauste plantaren jabe izatearena.

2002tik dabil erraustegi bat jira eta bira gipuzkoarren buruen gainetik, orain Hondarribian, gero Zestoan... azkenean Zubietan. 2011-15 legealdian Zero Zabor ereduaren urrats handiak egin dira, Europar ere miresmena sortu dutenak. Baina, aldi berean 2002tik gaurdaino eraiki beharreko azpiegitura inportanteak (konpost plantak, TMBa...) edo utzikieriaz edo blokeo politiko ez dira antolatu.

OEITko medikuek salatzen duten eztabaida garbi baten faltan, gizarteak hedabide nagusietatik sekulako irudi eta mezu katastrofista zalaparta jasotzen

ANDONI CANELLADA

E.2.1.b.2. Los residuos peligrosos admisibles como combustibles alternativos son los siguientes:

Denominación	LER	Dosificación máxima	Sustitución térmica máxima	Punto de Introducción
Residuos mezclados previamente, compuestos por al menos un residuo peligroso Residuos combustibles líquidos que contienen sustancias peligrosas (CDR)	19 02 04* 19 02 08*	5t/h	40%	Quemador principal

El combustible CDR será una mezcla de residuos industriales tales como lodos, pinturas, barnices, disolventes, tintas, ceras, grasas y aceites constituyendo un material orgánico líquido bombeable de color negro, con un punto de inflamación bajo y de viscosidad media.

Dicho combustible se identifica con los códigos LER 19 02 04* (residuos mezclados previamente, compuestos por al menos un residuo peligroso) y LER 19 02 08* (residuos combustibles líquidos que contienen sustancias peligrosas).

Goian, Osasuna eta Errausketa Ikerketa Taldeko medikuak Donostian beren txosten eguneratua aurkezten. Behean, Eusko Jaurlaritzak 2015ean Rezola zementu fabrikari aldatutako Ingurumen baimenaren irudi bat, erre ditzakeen hondakinetatik hirugarren multzoa –arriskutsuak– azalduz.

» Publikoki azaldu dira berriro Osasuna eta Errausketa Ikerketa Taldeko medikuak, adieraziz gizakiaren osasunerako duela hamabi urte bezain sistema txarra dela hondakinak labean kiskaltzea

du, Gipuzkoan piztu nahi balute bezala Italian ondo ezagutzen duten “*Emergenza rifiuti*” egoera, azkenean nazkatuta herritarrek amore eman dezaten.

Errauste plantak 2015-2019 legealdia markatuko du Gipuzkoan. Erraustetaren lobbyak aurreikusitako labeak oraingoa izan dezake azken aukera. Aurrean edukiko ditu herritar asko. Erraustetaren Aurkako Mugimendua –izen hori jarri diote Koordinadora, Zero Zabor talde eta hainbat plataformak osatutako batzarrari– biziberrituta agertu da. Donostialdean otsailaren 28an ikusiko den mobilizazioak hala erakutsiko du.

Añorgako Rezola porlan fabrika:

ERRAUSKETA ONKOLOGIKOAREN SUDURRETAN

Gipuzkoar gehienek ez dakiten arren, dagoeneko hondakinak erretzen ari da zementu fabrika bat Donostiako Añorgan, udaletxetik bezala Zubietako erraustegiaren 0 eremutik 4,5 kilometrora. Kilometro eta erdira dauzka: Poliklinika, Onkologikoa, Donostialdeko hiru ospitaleak, EITBren egoitza eta Batzar Nagusiak. Hernaniko eta Lasarteko udalak 2,6 kilometrora.

2015eko urtarrilaren 19an donostiarrak beren danborrak prestatzen ari ziren ordu berean, Eusko Jaurlaritzako Ingurumen zuzendari Alejandra Iturriozek hondakinak erretzeko 2008tik daukan baimena zabaldu eta lasaitu zion Sociedad Financiera y Minera S.A.ren (gaur Italocementi multinazionala) Rezola porlan fabrikari.

Urtean 635.000 tona porlan ekoizteko gai den Añorgako produkzio katean hiru gunetan erre ditzakete hondakinak. Hasteko, porlana egiteko lehengai gisa erretzen dira, harri, kare eta abarren orde. Rezolak labean bota ditzake, beste fabriketatik ekarrita: egur edo biomasaren erraustak, siderurgiako eskoriak, gasak filtratzeko erabilitako lohiak, araztegiatiko lohiak erretzetik sortutako erraustak eta abar. Hondakin kopuru handienak balorizazio materiala deitzen den atal honetan erre ditzake eta kiskali ondoren porlanarekin nahastuta ateratzen dira fabrikatik.

Bigarrenik, porlana ekoizteko erregai gisa erabili ditzakete "ez arriskutsutzat" katalogatutako hondakinak: haragi irinak, egur, zerrauts, txirbil eta antzekoak, pneumatiko zaharrak, auto zaharren osagai ez metalikoak, araztegiatiko lohi idortuak, bestelako plastiko eta kautxuak, bestelako hautsak, gaika edukiontzi horian bildutako ontzi arinen soberakinak... Horietatik Rezolak 39.900 tona erre ditzake urtean.

Baina, gainera, Rezolak erregai modura erabili ditzake hondakin arriskutsuak ere, baimenak espresuki aipaturik: "*Residuos peligrosos admitidos como combustibles alternativos*", beren osagaietan

substantzia arriskutsuak daramatzate. Baimenak zehazten duenez, CDR (Hondakinetatik Eratorritako Erregaiak, gaztelaniazko siglatan) horietan nahastuta joango dira lohiak, pinturak, bernizak, disolbagarriak, tintak, argizari industrialak, koipe eta olioak, eta abar.

» Eusko Jaurlaritzak hondakinen errausketak eragindako dioxina, furano, metal astun, HF eta beste kutsagarrien kontrolak arindu dizkio Rezolari 2015eko urtarrilean

» Añorgako Rezolak milaka tona hondakin industrial erretzeko baimena dauka: pneumatikoak, autoen pieza ez metalikoak, araztegiatiko lohiak... eta baita hondakin arriskutsuak daramatzaten CDRak ere

2015eko urtarrileko aldaketarekin, hondakinen zerrenda luzatzearekin batera, bigarren aldaketa bat onartu dio Jaurlaritzak Rezolari: aurreko baimenean eskatzen baldin bazitzaion erregai klasikoen artean (petrolio-kokea eta abar) zaborrak ere sartzekotan horiek eduki behar zutela gutxienez kiloko 2.000 kilokaloria sortzeko ahalmena, orain aski dute 1.500 kilokaloria sortzen dutela argudiatzea labean kiskaltzeko.

Kutsaduraren kontrolak arindu

Hirugarren aldaketa handia, hondakinen errausketak eragindako kutsaduraren kontrolak arindu zaizkiola enpresari. Munduko Osasun Erakundeak oso arriskutsutzat jotako gai kutsakorrez ari gara, dioxina, furano, metal astun, azido fluorhidriko (HF) eta abarrez.

Aldaketok onartu dizkio Jaurlaritzak: azido fluorhidrikoa ez du uneoro jarraian neurtu behar 2008ko baimenean agindu bezala, urtean bitan egitea aski du; dioxinak eta furanoak urtean lautan neurtzea agindu bazioten 2008an, orain aski du urtean bitan neurtuta; metal astunen kontrola urtean lautan egiteko orde orain urtean behin eginda aski du. Horiek Rezolako tximinian. Bestalde, enpresak fabrika aurrean kutsadura neurtzeko daukan etxolan partikulak eta SO₂ lehen bezala uneoro neurtu behar ditu, baina dioxina eta metal astunen neurtzea arindu dio urtean behin izatetik hiru urtean behin gitera.

Baimenak badu beste xehetasun deigarri bat gehiago. Nitrogeno oxidoei buruz, tximiniatik ateratako metro kubo bakoitzeko 800 miligramo NOx isurtzea

Cementos Rezolak Donostiako Añorgan daukan fabrikaren labe eta tximiniak ageri dira Miramon parke teknologiko ondotik hartutako argazkian.

DANI BLANCO

baimentzen dio Jaurlaritzak Rezolari 2015eko urtarrilean. Baina 2013az geroztik Espainiako Gobernuak erabakita dauka –Europako legediari egokitzeko– muga metro kuboko 500 miligramotan ezartzea 2016ko urtarriletik aurrera.

Kontrol eta neurketa guztiak ez ditu Eusko Jaurlaritzak egiten, enpresak berak hautatzen du zein aholkularitza-enpresa kualifikatuk kontrolatuko dizkion kutsadurak, gero administrazioari jakinarazteko.

2015ean Eusko Jaurlaritzak emandako baimen berria, 51 orriko dokumentua, Donostiako herritarrek ez dute

ezagutzen, publiko egin ez delako: internetez ezingo dute aurkitu. ARGIA eskuratu du kopia bat eta interneten eskegi. Zergatik ez ote da publikoa, galdetu dugu Jaurlaritzan. Erantzuna: “Legeak baimen bateratuak argitaratzeko beharra ezartzen du, baina haren aldatetarik notifikatu egin behar dira”.

Eusko Jaurlaritzak Rezolari hondakinak erretzeko baimena 2008an eman zion, justu Gipuzkoako Foru Aldundiak erabaki zuenean hiri hondakinentzako erraustegi bakarra eraikitzea abandonaturik Txingudin bigarrena egiteko asmoa. Enpresaren eskaritik Jaurlari-

tzaren ebazpenera arteko prozesua zalaparta handirik gabe pasatu zen Añorgako labearen kasuan.

Donostiako Udalak (PSE, Odon Elorza) ez zuen alegaziorik egin 30 eguneko legezko epean. Objektzioak aurkeztu zituzten bakarrak – baimenean bildu zenez– izan ziren Julia San Jose medikua Errausketaren kontrako Koordinadorako ekintzaile ezaguna, Ekologistak Martxan eta Añorga Txikiko auzo elkarteak. Baimena, azkenean, Ibon Gallarraga Gallastegi sailburuordeak sinatu zuen 2008ko maiatzaren 8an. Esther Larrañaga zuen Ingurumen sailburu. ■

bardoak²⁰¹⁶

nafarroako taldekako bertso ekimena

antolatzailea

hantzailea

OTSAILAK 26, OSTIRALA
Leitzako Atekabeltz gaztetxean
Bertso-saioa

ATEKABERTS

(Leitza)
Ander Fuentes "Itturri"
Joanes Illarregi
Xabat Illarregi
Migel Mari Elozegi "Luze"

UNIBERTSOLARIAK

(Lesaka)
Josu Sanjurjo
Jose Juan Zubieta "Etxabe"
Jon Silveira
Iban Garro

Informazio osoa eta sartuerak

WWW.BERTSOZALE.EUS